

KỶ NIỆM 69 NĂM NGÀY QUẢNG BÌNH QUẬT KHỞI (15/7/1949 - 15/7/2018)

TIẾNG BOM CÂY ĐÀ LỘC LONG VANG VỌNG NHỮNG NGÀY “QUẢNG BÌNH QUẬT KHỞI”

LÊ HÙNG

Giữa năm 1949, cuộc kháng chiến chống Pháp của nhân dân Việt Nam đang trên đà phát triển mạnh mẽ, buộc thực dân Pháp phải đề ra kế hoạch mới để cứu vãn tình thế. Tướng Revers - Tổng Tham mưu trưởng quân đội Pháp vừa sang Việt Nam đã chủ trương nhanh chóng phát triển quân nguy làm nhiệm vụ chiếm đóng, tập trung quân Âu Phi xây dựng lực lượng cơ động cần quét, đánh phá phong trào chiến tranh du kích và mở các cuộc tiến công nhằm tiêu diệt chủ lực ta. Trên chiến trường Bình - Trị - Thiên, địch ra sức đánh phá, tiến hành bình định, củng cố những vùng xung yếu, tăng cường vây ráp, phục kích lùng bắt cán bộ và cướp đoạt hàng hóa, của cải của đồng bào. Ở các vùng xa xôi đi lại khó khăn như miền tây Lệ Thủy, Quảng Ninh, Bố Trạch và Quảng Trạch, chúng cho máy bay ra sức đánh phá...

Trong bối cảnh đó, thực hiện chủ trương của Đại hội Đảng bộ tỉnh lần thứ 2 (19/5/1949), Tỉnh ủy Quảng Bình quyết định đẩy mạnh cuộc đấu tranh của quân và dân trong tỉnh, đưa phong trào kháng chiến tiến lên cùng với đà phát triển chung của cả nước. Tháng 6-1949, Tỉnh ủy Quảng Bình tiến hành họp, quyết định phát động Tuần lễ “Tích cực cầm cự, chuẩn bị tổng phản công” (15/7 - 22/7/1949) và lấy ngày 15/7/1949 làm ngày phát động “Quảng Bình quật khởi”. Hướng hoạt động chủ yếu nhằm địa bàn Quảng Ninh và Lệ Thủy - hai huyện phía nam của tỉnh, nơi có hệ thống đồn bốt địch dày đặc kiểm soát gắt gao và có địa hình hiểm trở.

Đúng nửa đêm 15/7/1949, Đại đội 2 Tiểu đoàn 274 cùng du kích xã Gia Ninh có nội ứng phối hợp, tiến công đồn Mỹ Trung mở màn cho đợt phát động. Cũng trong đêm 15/7 rạng sáng 16/7, đồng bào Quảng Ninh, Lệ Thủy cùng lực lượng vũ trang đồng loạt nổi dậy tiến công địch. Tiếng trống, mõ,

phèng la vang động khắp nơi, không thua kém gì khí thế những ngày Tổng khởi nghĩa tháng 8-1945.

Hiền Lộc, Xuân Dục, Nguyệt Áng, Quảng Xá, Võ Xá... Những làng quê hiền lành nép dưới rặng tre giờ đây bùng bùng khí thế sục sôi, phá thế kìm kẹp của địch. Liên tiếp trong mấy ngày phát động, từ Hạ Cờ (Hưng Đạo - Lệ Thủy) đến Gia Ninh, Võ Ninh, bộ đội và du kích nhiều lần đánh địch trên quốc lộ 1, cắt dây điện thoại, diệt tề trừ gian, làm cho kẻ địch vô cùng lúng túng, hoảng sợ. Nhiều đoạn đường bị đồng bào phá hoại chặn bước hành quân, tiếp tế của quân thù. Huyện đội Quảng Ninh đứng đầu là Huyện đội trưởng Lưu Bá Xảo chỉ đạo du kích xã Xuân Ninh phải tổ chức chiến đấu “một trận thắng giòn giã để tạo đà cho phong trào chiến tranh du kích ở vùng giữa của địch”. Địa điểm được chọn là thôn Lộc Long thuộc xã Xuân Ninh.

Trong kháng chiến chống Pháp, phía tây thôn Lộc Long là tuyến xe lửa và đường 15 - đây là hai tuyến giao thông quan trọng; phía tây bắc của làng là ga xe lửa Xuân Dục (nay là ga Long Đại) và cầu Long Đại; cách Lộc Long 5 km về phía đông là Quốc lộ 1A. Ngoài ra, ruộng đất ở Lộc Long màu mỡ, là địa bàn quan trọng trong vụ lúa của huyện và tỉnh lúc bấy giờ. Chính vì vậy, có thể nói Lộc Long là một vị trí quan trọng cả đối với ta và địch.

Thấy rõ vị trí quan trọng của Lộc Long, thực dân Pháp đã xây dựng ở đây một chính quyền thôn, xã khá mạnh. Chúng cho xây dựng ở Xuân Dục (cạnh Lộc Long) một đồn binh lớn và bố trí lực lượng cơ động ứng chiến ở ga Xuân Dục để sẵn sàng ứng cứu.

Về phía ta, thôn Lộc Long là nơi đứng chân của đội du kích xã Xuân Ninh. Từ trước ngày tỉnh phát động cuộc đấu tranh, nhân dân Lộc Long mượn cố của địch bắt dân rào làng để “đánh Việt Minh” để biến nơi đây thành làng chiến đấu. Noi gương

Di tích lịch sử tiếng bom Lộc Long

Ảnh: HUONG TRÀ

làng chiến đấu Cự Năm (Bố Trạch), quân và dân Lộc Long đã chặt hàng nghìn cây tre và rào gỗ cắm dày đặc tạo thành hàng rào kiên cố cao 3 - 4m xung quanh làng. Trong thôn lại có rào tre của các xóm nhằm chia cắt địch để phòng hàng rào của thôn bị phá, giữa các xóm bà con đào hệ thống giao thông hào xuyên suốt, chằng chịt. Mặc dù sống giữa vòng vây địch, nhân dân Lộc Long và Trường Dục vẫn bí mật quyên góp tiền của để mua sắm vũ khí, nuôi dưỡng trung đội du kích xã. Được đồng bào đùm bọc giúp đỡ, du kích và dân quân Lộc Long đã hằng hái tập luyện và trưởng thành nhanh chóng. Tuy nhiên, trang bị của đội còn rất thiếu thốn, thô sơ. Khẩu súng duy nhất là khẩu súng trường của đồng chí Nguyễn Âu, tiểu đội trưởng bộ đội chủ lực được đơn vị phân công về huấn luyện kỹ thuật cho du kích.

Trưa ngày 16/7/1949, địch tổ chức cuộc hành quân nhằm tiêu diệt lực lượng của ta. Từ phía tây tỉnh lộ 4, chúng băng qua cầu Long Đại, ga Xuân Dục rồi sau đó vòng về làng Lộc Long. Vào lúc này trung đội du kích ở Lộc Long đã bố trí lực lượng chốt chặn giữ làng, ở đầu cổng làng và mỗi xóm đều bố trí đặt bom, địa lôi để phục kích chờ địch.

Trong cái nắng tháng 7 gay gắt, toán quân địch gồm một trung đội Pháp - Việt do tên đồn trưởng đồn Xuân Dục Albert Bavant chỉ huy tiến vào làng. Khi địch đi qua cổng xóm 1, du kích giật bom nhưng bom

xịt không nổ. Địch đi qua cổng thứ 2, sau ít phút nghỉ ngơi ở gốc cây đa, đích thân tên Bavant dẫn quân xông vào phá cổng. Thời cơ diệt địch đã tới, đồng chí Nguyễn Khiếu (sau này đổi tên là Nguyễn Quang Long) - chiến sĩ du kích của tiểu đội 1 kịp thời giật bom để bom nổ, đồng thời du kích cũng tung lựu đạn vào đội hình địch. Bị đánh bất ngờ, địch choáng váng không kịp trở tay, chúng hốt hoảng nổ súng bừa bãi rồi kéo chạy về đồn với kết cục tên đồn trưởng chỉ huy cuộc càn bị gãy tay, một số tên khác bị thương.

Cay cú trước đòn đau của du kích Lộc Long, chiều hôm đó, địch dùng súng cối bắn vào thôn để trả đũa, nhưng bà con nhân dân nhờ kịp thời ẩn nấp vào hầm bí mật nên thiệt hại không đáng kể.

Trận đánh bom ở cây đa Lộc Long tuy số lượng địch bị tiêu diệt chưa nhiều nhưng đã gây tiếng vang lớn trên địa bàn, là thắng lợi đầu tiên của du kích ta hưởng ứng phong trào “Quảng Bình quật khởi”. Trận đánh đã góp phần tạo dựng được lòng tin và cổ vũ phong trào cách mạng ở các xã vùng giữa huyện Quảng Ninh nổi dậy cùng với tinh thần “Quảng Bình quật khởi”, tạo đà cho phong trào du kích công khai đánh địch phát triển, hòa nhập với khí thế tiến công của quân dân trong huyện, tỉnh; xoay chuyển tình thế cách mạng sang thế chủ động vây hãm, đánh địch, đẩy chúng vào thế bị động; góp phần tạo nên thắng lợi của phong trào “Quảng Bình quật khởi”.

Ngày nay, cây đa xưa - nơi du kích giật nổ quả bom diệt địch không còn nữa, nhưng được sự quan tâm của UBND tỉnh, huyện, xã Xuân Ninh đã xây dựng bia di tích bên cạnh cây đa mới trồng để tưởng niệm, lưu giữ về chiến thắng của du kích thôn Lộc Long năm nào - một phần dấu tích của phong trào chiến tranh nhân dân bảo vệ Tổ quốc, bảo vệ quê hương, xóm làng trong những năm Quảng Bình kháng chiến chống thực dân Pháp xâm lược. Khách thập phương có thể tìm về với thôn Lộc Long để thăm lại một địa chỉ đỏ trong trang sử cách mạng hào hùng của quê hương Quảng Bình, cũng để chứng kiến sự thay đổi tích cực của làng quê nơi đây trong quá trình đổi mới ■

L.H